שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

מבחן מסכם: מסכת בבא מציעא: "השוכר את האומנין"

זמן: 45 דקות · 100 נקודות. קראו כל שאלה עד הסוף. ציטוטי המקורות במבחן הועתקו מדפי השיעורים ביחידה; פירושים מסומנים כפירוש.

1. **חלק א: שאלות בחירה (30 נק') – הקיפו את התשובה הנכונה. 6 נק' לכל שאלה.**
בעל הבית והאומנים חזרו בהם לפני שהתחילו בעבודה. מה הדין לפי המשנה? **(6 נק')**
א. בעל הבית משלם שכר מלא.
ב. האומנים משלמים קנס לבעל הבית.
ג. אין ביניהם תביעת כסף, רק "תרעומת" – טענה מוצדקת.
ד. בית הדין מחייב אותם לעבוד.

2. מהו "דבר האבד" במשנה? **(6 נק')**
א. חפץ שאבד ונמצא.
ב. עבודה שאם לא תיעשה עכשיו – ייגרם הפסד שאי אפשר לתקן.
ג. עבודה שבעל הבית שכח לשלם עליה.
ד. עבודה שאפשר לדחות למחר.

3. מה פירוש "ידו על התחתונה"? **(6 נק')**
א. הוא המפסיד בחשבון.
ב. הוא הזוכה בדין.
ג. הוא צריך להישבע.
ד. הוא חייב לחזור לעבודה.

4. לפי רבא: ירד גשם ומילא מים את השדה שבה נשכרו פועלים, ובעל הבית בדק את שדהו מבערב. של מי ההפסד? **(6 נק')**
א. של בעל הבית – משלם שכר מלא.
ב. של בעל הבית – משלם כפועל בטל.
ג. של הפועלים – הם אינם מקבלים שכר.
ד. מתחלקים בשווה.

5. רב אמר "פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום". על איזה רעיון זה מבוסס? **(6 נק')**
א. פסוק מספר משלי על עשיית טוב לאחרים.
ב. הפסוק "כי לי בני ישראל עבדים" – "עבדי הם ולא עבדים לעבדים".
ג. פסוק על שמירת שבת.
ד. אין לכך מקור; זו תקנה של רבא.

6. **חלק ב: מושגים, ארמית ומבנה (30 נק')**
תרגמו לעברית את המילים מהגמרא (2 נק' לכל מילה). **(8 נק')**

מילה	אִיבָּעֵית אֵימָא	סְבוּר וְקַבֵּיל	פְּסֵידָא	סַיְירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵאוּרְתָּא
תרגום				

7. בעל הבית אמר לשליח לשכור פועלים בארבעה (זוזים), והשליח אמר להם שלושה, והם הסכימו. למה יש לפועלים "תרעומת" על השליח? באיזה פסוק הם משתמשים? ולמה זו רק תרעומת ולא תביעת כסף? **(11 נק')**

8. פועלים קיבלו לקצור שדה בשני סלעים (8 דינרים), קצרו חצי ועזבו. להשלמת העבודה בעל הבית צריך עכשיו לשלם 6 דינרים. כמה מקבלים הפועלים לפי חכמים, וכמה לפי רבי דוסא? הסבירו כל חשבון. (סלע = 4 דינרים, שקל = 2 דינרים) **(11 נק')**

9. **חלק ג: הבנת הנקרא (25 נק') – קראו את הקטע (בבא מציעא עו ע"ב – עז ע"א, פסק רבא) וענו על השאלות.**

כִּי הָא דְּאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דַּאֲגַר אֲגִירֵי לְרִפְקָא וַאֲתָא מִטְרָא וּמַלְיֵיהּ מַיָּא, אִי סַיְירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵאוּרְתָּא – פְּסֵידָא דְּפוֹעֲלִים, לָא סַיְירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵאוּרְתָּא – פְּסֵידָא דְּבַעַל הַבַּיִת וְיָהֵיב לְהוּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל.

א. תרגמו לעברית את המקרה שרבא מתאר (החלק הראשון של דבריו, לפני "אי"). **(8 נק')**

ב. רבא מבחין בין שני מקרים. מי נושא בהפסד בכל מקרה, ומה הנימוק לפי רש"י? **(8 נק')**

ג. נסחו במילים שלכם את העיקרון שמאחורי פסק רבא (פירוש), ותנו דוגמה מימינו. **(9 נק')**

10. **חלק ד: שאלת חשיבה (15 נק')**
רב: פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום – "עבדי הם ולא עבדים לעבדים". המשנה: "וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ – יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה". למה חשוב שעובד יוכל לעזוב, ומה האחריות שלו כלפי מי שסמך עליו? הביאו דוגמה. **(15 נק')**